

JACHIN'S BROCHURE-REEKS No. 11

**ENKELE WENKEN VOOR HEN DIE AAN DE
ZONDAGSSCHOLEN ARBEIDEN**

1946

JACHIN'S UITGEVERSBUREAU
NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP W. D. MEINEMA
DELFT

AAN DE ONDERWIJZERS EN ONDERWIJZERESSEN
AAN ONZE ZONDAGSSCHOLEN.

De Commissie voor Zondagsschoolarbeid van de Geref. Kerk te Zaandam stelde een brochure samen, waarin zij enkele wenken gaf ten dienste van het onderwijzend personeel. Zij sprak den wensch uit, dat hetgeen zij deed speciaal voor Zaandam, ook in het algemeen gedaan zou worden voor alle Geref. Zondagsscholen.

Het Bestuur der Geref. Zondagsschoolvereniging „Jachin” besloot, aan dien wensch te voldoen, daar het inzag, dat zulk een brochure van groot nut kan zijn voor onze Zondagsscholen.

In het kort vindt ge in dit geschriftje aangegeven, hoe o.i. het Zondagsschoolwerk verricht moet worden. Daarom bevelen we U de lezing er van dringend aan. We twijfelen niet, of het zal U goede diensten kunnen bewijzen.

Moge 's Heeren zegen Uw werk bekronen, en geve God, dat die arbeid mag dienstbaar gemaakt worden aan de uitbreiding van Zijn Koninkrijk.

Namens het Bestuur van „Jachin”,

Prof. Dr. F. W. GROSHEIDE, Voorzitter.

A. R. KOSTER, Secretaris.

Iets uit de geschiedenis van de Zondagsschool

't Was in het jaar 1780, dat een boekdrukker in de Engelsche stad Gloucester voor zijn werk in een armoedige buurt van zijn woonplaats kwam. Wat hij daar zag, trof hem diep, en vervulde hem met medelijden. De mannen en vrouwen werkten in de fabriek, en ook de kinderen moesten daar al jong mee helpen. Ze groeiden in onwetendheid op, en leidden met hun ouders een kommervol bestaan. Robert Raikes, — zoo heette de boekdrukker — besloot iets voor die misdeelde kinderen te doen. Daar zij in de week in de fabriek waren, liet hij hen 's Zondagsmorgens in een gehuurd zaaltje komen, en begon hen daar de allereerste beginselen van de schoolvakken te onderwijzen. Tevens maakte hij van de gelegenheid gebruik, zijn „leerlingen” bekend te maken met de Heilige Schrift. Na afloop van de les gingen de kinderen onder leiding van Raikes naar de kerk.

Het begin van deze Zondagsschool vertoont dus een philanthropisch karakter. Het godsdienstig element was hier iets bijkomstigs. Voorop stond het gewone onderwijs, en misschien is daardoor wel de naam „school” aan dit werk gegeven.

Wat bijzaak was, zou echter spoedig hoofdzaak worden. John Wesley en zijn volgelingen zagen in de Zondagsschool een prachtig propagandamiddel van het Methodisme. En zij vergisten zich niet. Mede door de Zondagsschool zijn de duizenden aanhangers van het Methodisme tot millioenen geworden.

Wij hebben ernstige bezwaren tegen den Methodistischen geest, maar het kan niet ontkend worden, dat van deze beweging een hoogst gezegende invloed is uitgegaan in het geestelijk zoo diep vervallen Europa. De Kerk had haar taak droevig verzuimd, en nu gebruikte God de Zondagsschool, om een geestelijke opwaking te brengen, eerst in Engeland, en later ook op het vasteland van Europa.

In Nederland werd de eerste Zondagsschool in 1836 geopend door Dr. Abraham Capadose, een bekeerden Israëliet, die geheel onder den invloed stond van het Réveil. Het begin was zeer klein: 2 kinderen kwamen op verzoek van Capadose bij hem aan huis; maar met enkele weken was het getal reeds aangegroeid tot 30 à 40. Geen wonder, dat de ijverige stichter

de aandacht van godsdienstig Nederland vestigde op de beteekenis en het nut der Zondagsschool. Langzaamaan vond zijn woord weerklank. Vooral na 1857, toen de Bijbel van de volksschool verdween, werden veel Zondagsscholen opgericht, om eenige vergoeding te geven aan hen, die toch nog Bijbelsch onderwijs voor hun kinderen begeerden.

In 1866 werd de Nederlandsche Zondagsschoolvereeniging opgericht, waardoor verscheiden Zondagsscholen in een organisatie werden ondergebracht. Deze Vereeniging stelde zich op algemeen Christelijk standpunt, en kon niet bevredigen hen, die aan de Zondagsschool een Gereformeerd karakter wenschten te geven. Dit had tengevolge, dat in 1871 de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin” werd opgericht.

Deze zag in de Zondagsschool een onderdeel van de Evangelisatie, en wenschte, dat zij als zoodanig ook van de Kerk zou uitgaan, althans onder kerkelijk toezicht zou staan.

In den loop der jaren is gebleken, dat dit het juiste standpunt is geweest. Er kwam hoe langer hoe meer belangstelling voor het Evangelisatiewerk, en dus ook voor de Zondagsschool.

Wat is het doel van de Zondagsschool?

Onverschillig wat werk wij aanpakken, altijd weer is het noodig, dat we ons voor oogen stellen het doel, dat wij willen bereiken. Natuurlijk geldt dit ook voor de Zondagsschool.

Uitgaande van de gedachte, dat de Zondagsschool onderdeel is van de Evangelisatie, is de doelstelling gemakkelijk te vinden: de geestelijk verwaarloosde kinderen van ons volk weer tot Christus te brengen. Voor die *geestelijk* verwaarloosden is de Zondagsschool in de eerste plaats. We leggen den nadruk op *geestelijk*. Alzoo zien we in de Zondagsschool niet een stuk philanthropie, althans niet in de eerste plaats. We houden ons bezig met geestelijke dingen, met zaken, die het eeuwig heil der menschen betreffen.

Dit eeuwig heil wordt alleen in Christus gevonden, en daarom moeten de kinderen tot Hem geleid worden, tot den Zaligmaker der wereld. Bij al ons werk moeten wij er dus van doordrongen zijn, dat wij de kinderen voor Christus trachten te winnen. Het is geen liefhebberij of een soort sport, maar het is onze plicht. Een eerste vereischte is dus, dat wij de zaak zeer

ernstig, biddend opvatten. Het woord van den Heere Jezus moet ons steeds voor oogen staan: „Laat de kinderkens tot Mij komen, en verhindert ze niet.”

Wanneer dit het geval is, dan gevoelen we dadelijk, dat Zondagsschoolonderwijs geven niet is een liefhebberij van ons, maar een eisch, die van Christus' wege tot ons komt.

Ter eener zijde is die eisch moeilijk en zwaar. Immers, we gevoelen onze onmacht, om hem naar behooren te vervullen. God vraagt van ons geen half werk, maar ook in dezen geldt het: „tot de volmaaktheid voortvaren”. En wie onzer is hiertoe bekwaam? In de wetenschap, dat niet menschen, maar God zelf ons werk beoordeelen zal, kan het ons wel eens te zwaar worden. Maar juist dan, als wij onze eigen onbekwaamheid gevoelen, hebben we het meest behoefte aan 's Heeren hulp. En dan is ons Gods belofte gegeven: „Indien iemand van u wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begeere, Die een iegelijk mildelijk geeft, en niet verwijt, en zij zal hem gegeven worden.”

Ter anderer zijde is het ook een mooi, een heerlijk werk, waartoe God ons gebruiken wil. Arbeiders te mogen zijn in Gods Wijngaard is een eer, die Hij ons doet toekomen. Te mogen arbeiden is op zichzelf al genade. Maar hoeveel heerlijker wordt het nog, als 's Heeren zegen ons werk bekroont, en we ook vruchten mogen aanschouwen. Dan ervaren wij de waarheid van een andere uitspraak in den Brief van Jacobus: „Broeders, indien iemand onder u van de waarheid is afgedwaald en hem iemand bekeert, die wete, dat degene, die een zondaar van de dwaling zijns wegs bekeert, een ziel van den dood zal behouden.”

Omdat het werk op de Zondagsschool moeilijk, maar ook mooi is, eischt het den geheelen inzet van den onderwijzer. Hij moet in het kleine, dat hij verricht, iets groots zien. Juist, omdat het gaat om het kind. Het kind zal straks man zijn in den Staat en de Maatschappij. Daarom wordt ook van socialistische en communistische zijde een greep gedaan naar het kind. Die concurrentie moet niet gering geacht worden. Men kan daar zooveel aanbieden, dat het kind lokt: sport en spel, wandeltochten en bioscoop, vul zelf maar aan. Daartegenover hebben wij niet zooveel te stellen, dat het kind aantrekt. Wij moeten het in iets anders zoeken. Hier kan van groot belang zijn onze omgang met de kinderen. Dikwijls missen de kinderen, die de Evangelisatie-Zondagsscholen bezoeken, een liefderijk milieu. Laten wij hun dat geven; laten wij toonen,

dat wij, om Christus' wil, hen liefhebben, en hun heil zoeken. Maar dan dient ook Christus' liefde ons te bezielen, en wij moeten ons gevoelen als „gezanten van Christus' wege, alsof God door ons bade: Laat u met God verzoenen”.

Ook zullen wij alles moeten doen wat mogelijk is, om ons werk in de Zondagsschool *goed* te verrichten.

Enkele praktische wenken

Het werk van den Zondagsschoolonderwijzer begint niet eerst, wanneer hij voor de klas staat. Wie dat meent, deugt niet voor zijn werk. God heeft ons de middelen gegeven, om die te gebruiken, en een van de middelen is de voorbereiding. Die voorbereiding geldt in de eerste plaats de vertelling, maar verder ook heel het Zondagsschooluur. Zal alles een goed en ordelijk verloop hebben, dan dient de onderwijzer zijn „rooster van werkzaamheden” goed in het hoofd te hebben.

Dat begint al hiermee, dat hij niet te laat komt, maar even vóórdat de Zondagsschool begint, aanwezig is, om de kinderen te ontvangen. Een geschikt oogenblik is dit tevens, om eens vrij met zijn leerlingen te praten over alles, wat hun belangstelling heeft. Zoo wordt er een band gelegd, en een vertrouwelijke sfeer geschapen, welke beide het onderwijs, dat straks gegeven zal worden, ten goede komen.

Precies op tijd wordt begonnen. De onderwijzer moet zelf een voorbeeld van orde zijn, en wanneer hij dit is, zal hij weinig last van telatkomers hebben. De kinderen moeten rustig naar hun plaats gaan, en als het stil is in de klas wordt de les begonnen met gezang en gebed. Wanneer het mogelijk is, zouden we het geleerde Psalm- of Gezangvers laten zingen. Niet altijd hetzelfde vers, want een kind houdt van afwisseling, en we moeten rekening houden met de gesteldheid der leerlingen, en alles vermijden, wat op sleur gelijkt.

Ook ons gebed zij voorbereid. We komen hier op heilig terrein, en daarom past ons schuchterheid. Maar toch meenen we, hier op enkele zaken te moeten wijzen. De kinderen moeten met ons mee bidden. Daarom moeten ze de woorden van ons gebed verstaan.

Wanneer we kinderen voor ons hebben, die thuis of op school niets van God en Zijn dienst hooren, dan moeten we ons wachten voor die uitdrukkingen, welke in godsdienstige kringen heel dikwijls gebruikt worden, en die ons als vanzelf over de lippen komen, maar voor het „Evangelisatiekind”

holle klanken zijn. Gebruik dus eenvoudige, kinderlijke woorden, die daarom nog niet plat behoeven te zijn. Misschien vindt ge het eerst wat vreemd, Uw gebed op de Zondagsschool te beginnen met de woorden: „Lieve Heere Jezus”. We zijn dat zoo niet gewoon. Maar voor het Zondagsschoolkind spreekt het veel meer dan: „Barmhartige en getrouwe God.” Dit is natuurlijk maar een voorbeeld. De onderwijzer kan zelf wel beoordeelen, hoe hij bidden moet, om door zijn leerlingen begrepen te worden.

Het gebed moet kort zijn, want de aandacht der kinderen moet er bij kunnen blijven. Ge weet zelf wel, hoe moeilijk het is, de aandacht te blijven bepalen bij een lang gebed, dat wij moeten meebidden. En voor het Zondagsschoolkind is dit nog veel moeilijker. Een lang gebed is ook een gevaar voor den eerbied. Die moet er zijn, en de kinderen moeten al dadelijk weten, dat bidden beteekent: tot God spreken, waarbij alle oneerbiedigheid streng verboden is.

Na het gebed komt in den regel het overhooren van den geleerden tekst en het versje. Dit is niet het gemakkelijkste deel, al schijnt het zoo. In de eerste plaats dreigt dan wel eens, de orde verloren te gaan. Er komt beweging in de kinderen. Er wordt gepraat en leven gemaakt. Dit moet vermeden worden. We kunnen niet een algemeenen regel geven, om de ordeverstoring tegen te gaan, maar willen toch een paar middelen aan de hand doen. In een kleine klas kan de onderwijzer vóór de klas blijven staan, en, terwijl hij al de kinderen goed in het oog houdt, kan het vers en de tekst door ieder worden opgezegd. Is de klas grooter, dan kan een dankbaar gebruik gemaakt worden van assistenten, terwijl de onderwijzer zelf toezicht houdt. Om tijd te winnen kan men soms de helft laten opzeggen, natuurlijk niet alleen de eerste helft, of men kan af en toe in koor laten opzeggen. 't Lijkt ons aanbevelenswaardig niet elken Zondag dezelfde methode te volgen. Ook zóó wordt de sleur vermeden.

In de tweede plaats is het goed memoriseeren van teksten en psalmverzen van groote beteekenis in het Evangelisatiewerk. Wat een kind *goed* leert, is zijn eigendom. In zijn later leven kan het op de Zondagsschool geleerde vers hem tot rijken zegen zijn. Daarom moet het geleerde ook zooveel mogelijk begrepen worden. Zooveel mogelijk, want alles begrijpen zal niet gaan. Blijven er ook voor ons nog niet dikwijls vraagteekens? Het is daarom aan te bevelen, dat de onderwijzer moeilijke uitdrukkingen op eenvoudige wijze verklaart; het

beste is, dit te doen met het versje of den tekst, die de volgende week opgezegd moet worden. Dan kan door een enkele vraag onderzocht worden, of de „uitlegging” is begrepen en onthouden.

Daar „herhaling de moeder der kennis” is, moet zoo af en toe ook eens weer gerepeteerd worden wat enkele weken geleden geleerd werd. Dit kan b.v. gebeuren in het oogenblik, dat bestemd is voor zingen.

Want dat doet ge toch ook met Uw leerlingen? Kinderen zingen over het algemeen graag, en in de Evangelisatie is de zang een machtig middel. Het behoeft op de Zondagsschool niet een zangklas te worden, die op concoursen prijzen behaalt, maar toch, doe Uw best, om er wat goeds van te maken. Licht is er onder het personeel wel iemand te vinden, die in dit opzicht leiding kan geven. Wat klinkt het mooi, en hoe treft het 't hart, als men kinderen hoort zingen van dien eenigen Naam, die onder den hemel gegeven is tot zaligheid! Door dien zang kunnen we het kind ook activeeren b.v. bij de Kerstfeestvieren. Wat we moeten zingen? Vooral van Jezus, den goeden Herder, den grooten Kindervriend. Mooie Zondagsschoolliederen zijn o.a. te vinden in „Stemmen des Heils” van Ds. J. Douma. (Uitgave firma W. D. Meinema te Delft.)

En dan volgt het hoofdpunt van het programma: de vertelling.

Hieraan moet de grootst mogelijke zorg besteed worden. Dit begint al met de voorbereiding. Hoe die moet geschieden? Begin bij de Bron, de Heilige Schrift. Lees de aangegeven geschiedenis aandachtig een paar maal over, en zet U dan rustig, om U het gelezene goed voor te stellen. Leef er geheel in mee. En als de geschiedenis op die manier geheel Uw eigendom is geworden, moet ge ook de Handleiding bestudeeren. Het Handboek is voor den onderwijzer, d.w.z. het dient niet, om het aan de kinderen voor te lezen. Het geeft aan den Onderwijzer verklaring van enkele moeilijkheden; het wijst op punten, die speciaal de aandacht vragen. „Jachin's” Handboek werd door Di. Tazelaar en Douma voor de Zondagsschool geschreven, en is daarom bij uitstek geschikt als studiebron voor den onderwijzer. Het komt er nu, na die voorstudie, op aan, de vertelling in kinderlijken vorm te gieten. Dit is moeilijk voor hen, die niet dagelijks met kinderen omgaan. Het eischt dus inspanning van den onderwijzer. De bezwaren worden nog grooter, wanneer in de klas kinderen van zeer ongelijke leeftijd zitten. De grooten moeten het niet saai vinden, en de

kleinen moeten het verhaal kunnen volgen. Oefening moet hier leiden tot de kunst. Luister, als dit kan, naar een goed verteller, of lees eens een goeden Kinderbijbel. Maar wacht er U voor, dat ge woordelijk zulk een Kinderbijbel navertelt. Daarvoor zijn ze niet geschreven, en het persoonlijk element gaat er door verloren. Uitsluitend historie vertellen is niet genoeg. Bij iedere vertelling moet het Evangeliseerend karakter van de Zondagsschool tot zijn recht komen. En daarom is het onmogelijk, dat het dogma in de historie gemist kan worden. Natuurlijk moet het op kinderlijk-eenvoudige wijze gebracht worden; maar de begrippen zonde en genade, schuld en vergiffenis, geloof en bekeering moeten het kind bijgebracht worden. Dit moet gedaan worden in het geschiedverhaal, en niet in een aparte dogmatische verhandeling. Er zal dan zeker wel eens wat overblijven, dat door het verstand niet begrepen wordt. Doch dat is toch ook met onszelf het geval.

„Met begrijpen zal 't niet gaan,
Grijp het onbegrepen aan.”

Houd U verder zuiver aan de Heilige Schrift. Als men eenvoudig en begrijpelijk wil vertellen, komt men er licht toe, er op los te fantaseeren. Men komt dan heel spoedig in conflict met de werkelijkheid. Daarvoor moet de onderwijzer zich wachten. Aanschouwelijk vertellen, uitstekend, maar dan toch volkomen in overeenstemming met hetgeen de Bijbel ons zegt.

De onderwijzer dient daarom ook eenige studie te maken van de Bijbelsche oudheden. Wij wijzen hier op: Dr. v. Deursen en Dr. v. Katwijk: Oud-Israëls land en leven, en op L. C. Post: Van het oude volk en het oude Boek. Dit zal opheldering geven bij menig duister stuk in de historie. De serie belooningskaartjes, door „Jachin” uitgegeven: Leven in Palestina, geeft aan de leerlingen ook iets van dien aard.

Bij de voorbereiding moeten we nog een zeer belangrijk punt noemen, n.l. de cursusvergadering.

We zeiden al, dat de Zondagsschoolarbeid den geheelen inzet van den onderwijzer vraagt. Laat het hem dan ook niet te veel zijn, één avond in de week, of in de 14 dagen te geven voor de samenspreking met zijn collega's. Daarbij komt de Zondagsschoolvertelling ter sprake. Niet alleen moet de geschiedenis worden besproken, maar ook de wijze, waarop die verteld zal worden. Er moet zijn opbouwende critiek, en ook bereidwilligheid, om van de gemaakte op- en aanmerkingen een goed gebruik te maken.

Waar in broederlijken zin gesproken en gehandeld wordt,

kan er goede vrucht van verwacht worden voor de Zondagschool. Dat die cursusvergaderingen getrouw door het geheele personeel bezocht moeten worden, en niet alleen door hen, die aan de beurt van vertellen zijn, spreekt vanzelf. Door verzuim mist men een schakel, en de ketting is verbroken.

Het werk van den Zondagsschool- onderwijzer in de week

Al geschiedt het voornaamste deel van onzen arbeid op Zondag, dit wil nog niet zeggen, dat er in de week niets meer te doen is. Integendeel, het contact met de kinderen, en daardoor met de gezinnen moet geregeld bewaard blijven. Dit kan onopzettelijk, maar ook opzettelijk gebeuren.

Onopzettelijk geschiedt het, wanneer ge in de week Uw leerlingen op straat tegenkomt, en hen dan niet als onbekenden voorbijloopt, maar hun een vriendelijke groet geeft, of een praatje met hen maakt. Ze zullen dat fijn vinden, en zonder dat het U moeite kost, hebt ge het hart der kinderen gewonnen. Zoo'n kleine attentie beteekent voor het kind veel. Het is zoo gevoelig voor een blijk van meelevens. Toon dan ook steeds Uw belangstelling, als het kind U iets vertelt, dat voor U van geen betekenis is, maar dat voor hem van groot belang kan zijn.

Er zijn echter ook omstandigheden, dat opzettelijk contact wordt gelegd. Dit geschiedt, wanneer het kind ziek is, of een paar maal de Zondagsschool heeft verzuimd. We komen dus tot het huis- en ziekenbezoek.

Voor al het laatste is zeer noodig. Is de ziekte van eenigszins ernstigen aard, dan zal blijken, dat ook het hart der ouders meer toegankelijk is voor een ernstig woord. Deelneming in het leed van het kind doet ook het hart der ouders goed. De gelegenheid dient benut te worden, om ook in het gezin het Evangelie van Jezus Christus te brengen. Door het Zondagsschoolkind worden dan ook de ouders betrokken in het Evangelisatiewerk. De onderwijzer leert de gezinnen kennen, waaruit z'n leerlingen komen, en hij behoeft niet bang te zijn, wanneer hij zijn belangstelling toont, dat hij onvriendelijk behandeld zal worden. Hij dient deze gelegenheid aan te grijpen, om het zaad des Evangelies uit te strooien, aan God overlatende, den wasdom te geven. Niet zelden is zulk een ziekenbezoek voor den onderwijzer zelf tot bemoediging, als hij ontdekt, dat zijn werk niet geheel ijdel is geweest.

Ook de verzuimers moeten bezocht worden. Velerlei zijn de redenen van verzuim. Soms liggen die bij de kinderen, soms ook bij de ouders. Een huisbezoek zal den onderwijzer duidelijk maken bij wie de schuld ligt. Zulk een bezoek kan dienen, om den ouders onder het oog te brengen, hoe noodzakelijk het is, de middelen der genade te gebruiken, en tevens om op te wekken tot getrouw Zondagsschoolbezoek. Geloof maar gerust, dat zulk een bezoek aan huis door veel ouders wordt gewaardeerd, vooral, wanneer er een goede, vriendelijke verstandhouding is tusschen de kinderen en den onderwijzer.

Wanneer ge in Uw absentielijst den geboortedatum der kinderen hebt aangeeteekend, zal het U niet moeilijk vallen, de verjaardagen te weten. Op dien feestdag moet ook de Zondagsschool den jarige geluk wenschen. Stuur hem een felicitatiekaart, liefst over de post. Dat staat „gekleed”, en het kind voelt zich dan. Er zijn bij de Vereeniging tot Verspreiding der Heilige Schrift dergelijke kaarten voor weinig geld te bekomen, kaarten met een Bijbeltekst of een Psalmvers, zoodat zelfs hier Evangeliseerend werk kan verricht worden.

De moderne jeugdvereenigingen hebben voor de kinderen heel wat attracties. Wij missen dat, maar we kunnen toch wel iets doen. Met wat moeite en een beetje kosten, is nog wel een uitgaansdag in elkaar te zetten. 't Behoeft niet grootscheeps te gaan; een kinderhand is gauw gevuld. Een paar spelletjes, waarbij de onderwijzer meedoet, een paar versnaperingen, en een opgeruimde stemming maken zoo'n dag tot iets fijns voor de kinderen. Het groote voordeel moet vooral hierin gezocht worden, dat de vertrouwelijke omgang er door bevorderd wordt. Volg het voorbeeld van Paulus: Word den kinderen een kind, om het kind te winnen.

Ouderavonden

Zoek door het kind ook de ouders te bereiken. Dat kan, zooals we zagen, door huis- en ziekenbezoek. Er is nog een prachtig middel, dat èn de Zondagsschool, èn de Evangelisatie onder de ouderen ten goede komt, n.l. het houden van ouderavonden.

Ook hier hebben we ons weer het doel goed voor oogen te houden. Eenerzijds willen we bij de ouders belangstelling wekken voor de Zondagsschool, anderzijds willen wij ook hun de boodschap van het Evangelie brengen.

We moeten zulk een ouderavond aantrekkelijk maken. Alles wat op „kerkjespelen” lijkt, moet vermeden worden. Een kop koffie verhoogt de huiselijkheid, en op een prettige, boeiende manier moeten de ouders te hooren krijgen, waarom we hun kinderen op de Zondagsschool willen hebben. Vertel iets van den arbeid, wijs op de noodzakelijkheid van een Zaligmaker, breng naar voren, dat God ook hen tot bekeering roept. Aan de hand van lichtbeelden, of iets dergelijks, kan iets verteld worden met Evangeliseerende strekking. Zoek bij zulke ouderavonden vooral ook een blijvend contact te verkrijgen met de ouders. Stuur hun een schriftelijke uitnodiging, en ga na den ouderavond hen systematisch bezoeken; tracht hen via den ouderavond naar de kerk te krijgen. Een bijzonder goede gelegenheid, om de ouders te bereiken is zeker wel de Kerstfeestviering. Dan staan de deuren niet alleen voor de kinderen, maar even goed voor de ouders wijd open.

En de ouders zullen over het algemeen daar ook wel heen willen. De Zondagsschoolonderwijzer kan deze gelegenheid te baat nemen om de belangstelling der ouders te versterken door de kinderen mee te betrekken in de werkzaamheden. Laat de kinderen enkele Messiaansche profetieën opzeggen, laat hen mooie Kerstliederen zingen, laat hen meedoen aan een Kerstdeclamatorium.

Maar bij dit alles moet toch Christus-zelf, de Zaligmaker van zondaren, in het middelpunt staan. Het moet blijven Evangelieverkondiging, en de steeds terugkerende boodschap moet zijn: „Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebben.”

Vervolgklassen

Een moeilijke vraag is, wat er gedaan moet worden, wanneer de leerlingen de Zondagsschool op hun 12e of 13e jaar verlaten. Worden ze dan aan zichzelf overgelaten, dan zal zeker veel verloren gaan van hetgeen de Zondagsschool gezaaid heeft. Daarom moeten ook die jongens en meisjes vastgehouden worden. Hier ligt een taak voor de Evangelisatie-commissie in ruimeren zin. Er dienen jongens- en meisjesclubs gevormd te worden, die de „rijpende jeugd” leiding geven. Naast Bijbelsch onderricht komt ook ontspanning op den rooster. Laat het Zondagsschoolpersoneel trachten, waar zulke vervolgklassen

nog niet zijn, die te vormen, en geef dan vooral de namen door van hen, die de Zondagsschool wegens hun leeftijd verlaten.

Zoo blijkt ook hieruit, dat de Zondagsschool behoort bij het Evangelisatiewerk, al neemt zij daarin ook een zeer bijzondere plaats in.

Propaganda voor de Zondagsschool

Ten slotte komt nog de vraag: Wat moeten we doen, om onze Zondagsscholen uit te breiden?

Een der middelen is het bezoeken van die gezinnen, waaruit de kinderen nog niet ter Zondagsschool gaan. Spreek met de ouders, en vraag of hun kinderen ook mogen komen.

Soms kunnen ook de kinderen als propagandisten dienst doen, door kameraadjes mee te brengen.

Ouderavonden, uitgaansdagen, Kerstfeestvieringen kunnen eveneens tot Zondagsschoolbezoek uitnodigen. „Jachin” geeft uit „Propaganda-bladwijzers”. Een voorstelling van den goeden Herder, of den kloppenden Heiland, met aan de achterzijde een uitnodiging om de Zondagsschool te bezoeken.

Ongetwijfeld zult ge zelf nog wel andere middelen kunnen bedenken, om kinderen te trekken.

De tijden, welke we beleven, zijn bijzonder ernstig. De afval is groot, en het ongeloof tracht in de eerste plaats het kind te grijpen. Daartegenover staat de noodigende Heiland, die alleen de ware rust kan geven aan een vermoeide en afgetobde wereld.

Hij wil U, Zondagsschoolarbeiders, gebruiken, om Zijn Evangeliewoord te brengen aan kinderen, die in den maalstroom der zonde dreigen meegevoerd te worden.

Een heerlijke, maar tevens een moeilijke roeping. Uit u zelf zijt ge daartoe niet in staat. Al uw bekwaamheid is, ook in dit opzicht, uit God. Daarom is het ook voor U van zoo groote beteekenis: Houdt aan in het gebed. Wie biddend zijn werk doet, weet, dat hij niet tevergeefs werkt. De liefde van Christus moet U dringen, en dan zal ook van Uw werk blijken:

„Maar, wat gedaan werd uit liefde tot Jezus,
Dat houdt zijn waarde, en zal blijven bestaan.”

